

UNUTRAŠNOST KUĆE

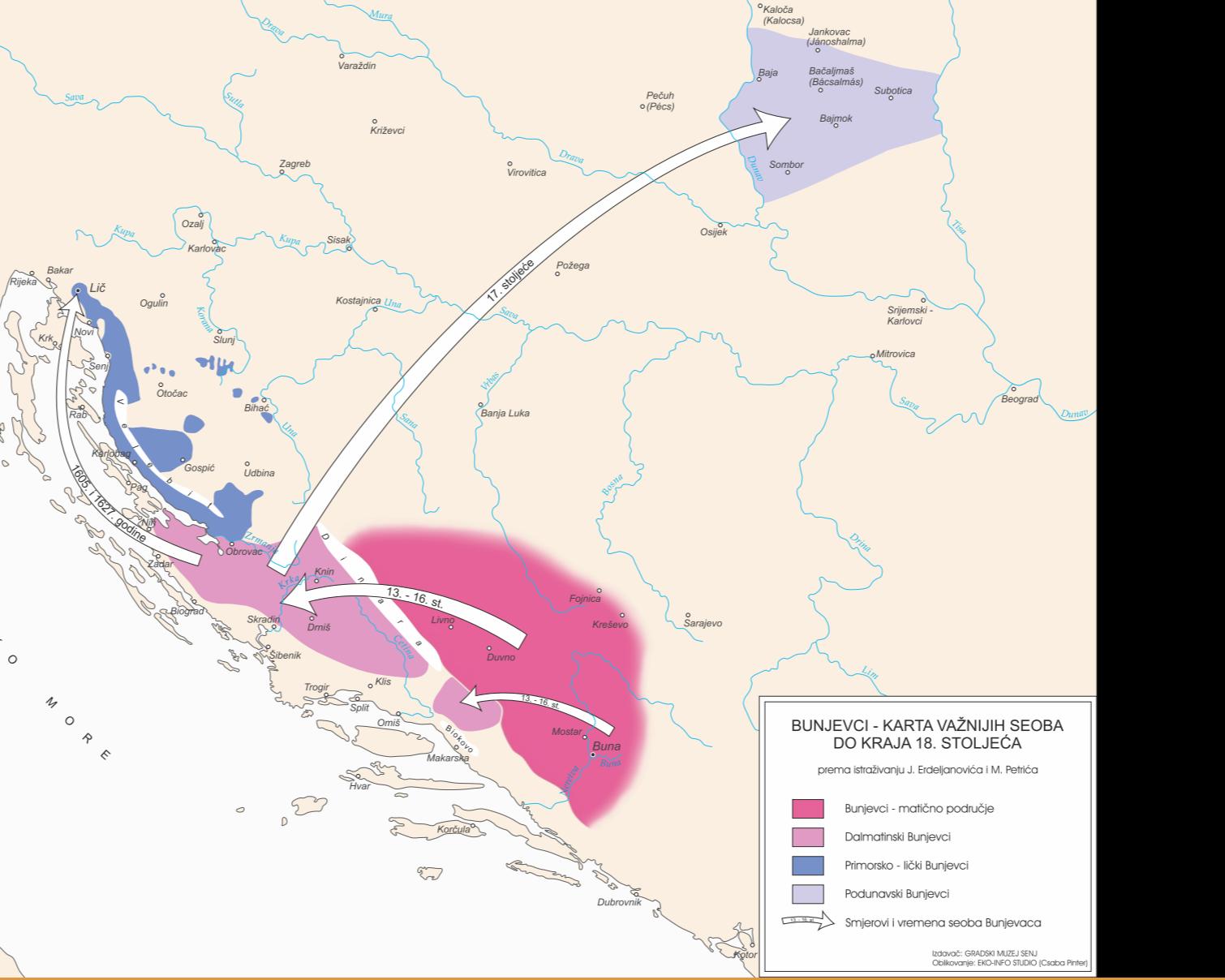

Unutrašnjost bunjevačke kuće

Kuće i ljetne *stanove* stanovnika na ovim prostorima možemo podijeliti u tri kategorije: kuće s odvojenim štamama, nastambe na kat (u prizemlju su boravile životinje, a na katu ljudi) te nastambe s jednom prostorijom – *pojate*.

Najrašireniji oblik i kuća i ljetnih *stanova* bile su nastambe u kojima su u prizemlju boravile životinje, a na katu ljudi. U kućama su se nalazila otvorena ognjišta, koja su se počela zamjenjivati pećima – *kozama*.

Budući da je struja uvedena tek sedamdesetih godina 20. stoljeća, za rasvjetu su korištene svijeće od voska i petrolejke.

Gradski muzej Senj
Ogrizovićeva 5, HR-53270 Senj
<http://www.muzej-senj.hr>
e-mail: gradski.muzej.senj@gs.t-com.hr
tel./fax: +385 (0)53/881-141

Postav izložbe novčanom potporom omogućili su: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Grad Senj

GRADSKI MUZEJ SENJ

ETNOGRAFSKA ZBIRKA BUNJEVCI

O BUNJEVCIMA

Bunjevcu su hrvatska etnička skupina podijeljena u tri ogranka:

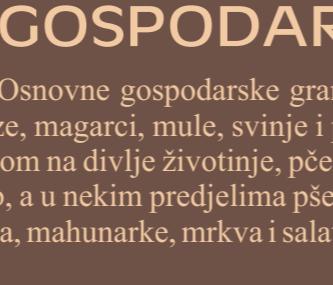
1. Dalmatinski (Dalmatinska zagora i jugozapadni dijelovi Bosne i Hercegovine)
2. Primorsko – lički (Gorski kotar, Hrvatsko primorje i Lika)
3. Podunavski (Bačka, južna Mađarska i okolica Budimpešte)

Znanstvenim proučavanjem povijesnih izvora te analizom etnoloških i lingvističkih pokazatelja dokazana je povezanost svih triju bunjevačkih skupina, iako žive na međusobno udaljenim i nepovezanim prostorima.

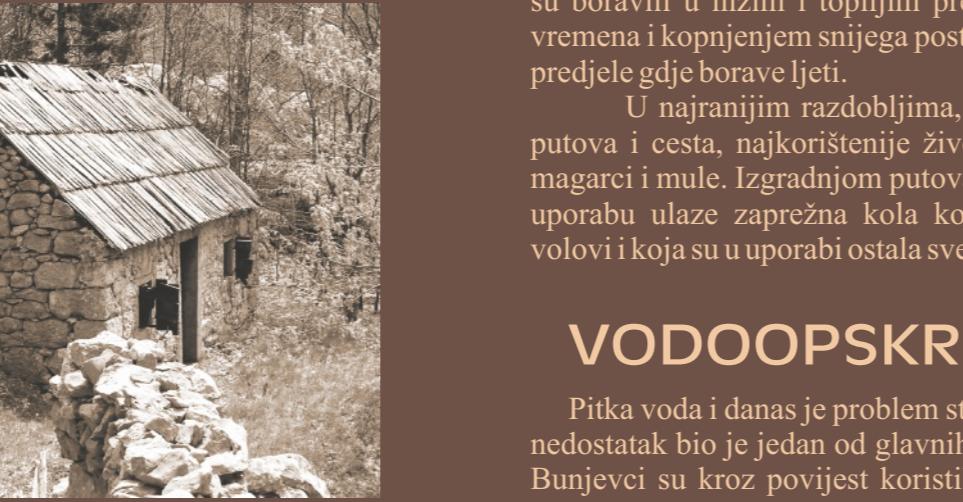
Novija istraživanja ishodište njihove etnogeneze smještaju u jugoistočno dinarsko – jadransko granično područje gdje su se prožimali različiti kulturni elementi koji su dali temelj nastajanju i oblikovanju hrvatske skupine pod imenom Bunjevcu. U formiranju Bunjevacu važnu je ulogu imalo staro romansko stanovništvo koje je preživjelo seobu naroda i stopilo se s novim doseljenicima. Ti su procesi vjerojatno započeti u doba prvih prodiranja Slavena prema Jadranskom moru, a do konačnog formiranja ove skupine došlo je pod pritiskom Osmanlija koji su potaknuli migracije Bunjevacu u različitim smjerovim.

O imenu Bunjevac – Bunjevci raspravlja se još od kraja 18. stoljeća sve do danas. Napisane su brojne rasprave i članci iz kojih proizlazi nekoliko teorija o porijeklu imena kao npr. da nosi naziv po riječi Buni u Hercegovini, kamenoj kući *bunji*, glagolima bunjati (govoriti) i buniti se, te imenu Bunj.

Jezik predstavlja glavnu razliku između Bunjevacu i ostalih hrvatskih narodnih skupina. Služe se ikavsko novoštokavskim dijalektom. Bunjevački govori čuvaju zajedničku fizionomiju, iako su u raznim krajevima pretrpjeli različite utjecaje. Bunjevcu u Hrvatskoj sudjeluju u izgradnji standardnoga hrvatskog jezika jednako kao i ostali Hrvati. U Bačkoj se ikavica duže zadržavala, s tim da su se u književnim djelima i tiskanim tekstovima mogu naći i poneke mjesne dijalektalne osobine.

Grb Bunjevaca

Bunjevačka kuća

GOSPODARSTVO

Osnovne gospodarske grane kod Bunjevacu u senjskoj okolici bile su stočarstvo (volovi, krave, konji, ovce, koze, magarci, mule, svinje i perad) i zemljoradnja, a pojedinci su se bavili obrtništvom (stolari, kolari i kovači), lovom na divlje životinje, pčelarstvom i kirjanjem. Od poljoprivrednih kultura najučestalije žitarice bile su ječam i zob, a u nekim predjelima pšenica, heljda i kukuruz (vrlo rijetko). Od povrtnarskih kultura: krumpir, kupus (zelje), repa, munjarka, mrkva i salata. Od voća se najčešće uzgajaju šljive i jabuke.

TRANSPORT

Kod svih Bunjevacu u senjskoj okolici, a osobito kod onih nastanjenih u Podgorju bile su izražene sezonske seobe. Zimi su boravili u nižim i toplijim predjelima, a proljećanjem vremena i kopnjnjem snijega postupno sa stokom sele u više predjela gdje borave ljeti.

U najranijim razdobljima, kada nije bilo izgrađenih putova i cesta, najkorištenije životinje za transport bili su magarci i mule. Izgradnjom putova do važnijih naselja u širu uporabu ulaze zaprežna kola koja najčešće vuku konji i volovi i koja su u uporabi ostala sve do današnjih dana.

Zaprežna kola

VODOOPSKRBA

Pitka voda i danas je problem stanovnika planinskih sela u senjskoj okolici koja su naseljena Bunjevcima. Njen nedostatak bio je jedan od glavnih razloga iseljavanja. Kako je velika udaljenost od izvora otežavala život i rad, Bunjevcu su kroz povijest koristili prirodne osobitosti terena i izradivali različite vodoopskrbne sustave. Kao najpoznatiji prirodni vodoopskrbni sustav u planinskim dijelovima koristile su se tzv. snježnice (snižnice). U nižim predjelima za prikupljanje vode koristile su se prirodne udubine u stijenama u koje se skupljala kišnica i koje su ponekad bile povezane u cijele vodoopskrbne sustave. Za transport i korištenje vode postojalo je nekoliko vrsta drvenih posuda: bačve, barilci, burila (burla) i žbanjice.

Drvene posude za vodu

ODIJEVANJE I TEKSTILNO RUKOTVORSTVO

Zbog vrlo ranog prodora kupovnih odjevnih predmeta bunjevačke se narodne nošnje nisu očuvale u izvornom obliku te su stoga na izložbi predstavljene replikama.

Glavna sirovina za izradu odjevnih predmeta bila je vuna pored koje se za proizvodnju tekstilnih predmeta za svakodnevnu uporabu koristi lan i konoplja. Obuća se izrađivala od kože.

TRADICIJSKA PREHRANA

Svakodnevna prehrana ruralnog stanovništva ovisila je o načinu privređivanja. Bunjevcu u senjskoj okolici uglavnom su se bavili stočarstvom i prehrana im je bila bazirana na mlijeku i mliječnim proizvodima, te proizvodima poljoprivrednih kultura.

Za piće se koristila voda, dok se vino nabavljalo samo za svadbe i ljetne košnje. U primorju su Bunjevcu pekli rakiju od šmrike tzv. *šmrikovaču*. Od šumskih plodova izrađivali su slatka pića među kojima su najpoznatiji *malinovac* i *trambuva*.

KOVAČ I KOVAČIJA

Do sedamdesetih godina 20. stoljeća za Bunjevece s područja Krivog Puta, Krasna i okolice od velikog značaja bile su usluge koje su u kovačijama nudili kovači. S obzirom da je do tada gotovo svaka kuća imala konja ili vola, odnosno da je poljoprivredni alat činio neophodan dio kućnog inventara, kovački posao u kovačiji se odvijao tijekom cijelog dana: potkivanje konja i volova, izrada kovanih dijelova za drvena kola i dijelova alata, popravljanje sjekira, motika, kampnova i plugova.

Nakon tog perioda zbog pojave motornih vozila i tvorničke proizvodnje alata dolazi do prestanka korištenja kola, konja i volova čime prestaje potreba za uslugama kovačije.